

ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE PROJE İMAM HATİP LİSELERİNDE YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN NİTELİKLERİ: KONYA ÖRNEĞİ*

Ümit Kalkan**

Öz

Bu araştırmada, öğretmenlerin proje imam hatip liseleri hakkındaki görüşleri ile bu okullarda görev yapan okul yöneticisi ve öğretmen niteliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi ile yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 2020-2021 öğretim yılında Konya ili merkez ilçelerinde özel program ve proje uygulayan 8 imam hatip lisesinde görev yapan 22 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğretmenler, özel program ve proje imam hatip liselerinde uygulanan modelin, eğitim sistemine katkı sağlayan, uygulanabilir bir model olduğunu ve bu okullardaki nitelikli öğrencilerin imam hatip liselerindeki akademik başarıyı artırdığını belirtmişlerdir. Ancak bu eğitim modelinin sürdürülebilir olması için program çeşitliliği, öğretim programı, içerik ve müfredatta düzenlemeler yapılması gerektiğini belirterek, öğrenci ve okul sayısındaki hızlı artışın gelecekte bu okullardaki eğitimin kalitesini düşüreceğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler, okul yöneticisi ve öğretmen seçimi kriterleri ile yöneticilerin inisiyatif kullanımı ve yetki devri, yönetici ve öğretmenlerin özlük hakları ile ilgili yasal mevzuatta birtakım düzenlemeler yapılması gerektiğini belirterek mevcut durumun gelecekte sorun oluşturabileceğini düşünmektedirler. Proje imam hatip lisesinde görev yapan/yapacak okul yöneticilerinde, mesleki deneyim, yönetim becerileri, liderlik, çalışkanlık, iletişim becerisi, özverili olma ve liyakat gibi özelliklere vurgu yapan öğretmenler, bu okullara karşı aidiyet ve adanmışlık duygusu olan yöneticilerin daha başarılı olabileceklerini düşünmektedirler. Proje imam hatip liselerinde görev yapan/yapacak öğretmenlerde ise, alan bilgisi, uzmanlık, mesleki tecrübe, çalışkanlık, öğrencilerle iyi iletişim kurabilme, sosyal becerilere sahip, yenilikçi eğitim anlayışını benimseme gibi özellikleri ön plana çıkarmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Proje İHL, Yönetici, Öğretmen.

* Araştırma makalesi/Research article, DOI 10.32330/nusha.1139182

** Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Eğitimi Anabilim Dalı, e-posta: umit.kalkan@asbu.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-4005-7488>

Makale Gönderim Tarihi: 01.07.2022

Makale Kabul Tarihi : 10.12.2022

NÜSHA, 2022; (55): 117-140

Management and Teacher Qualifications in Imam Hatip High Schools According to Teachers' Views: The Example Of Konya

Abstract

In this research, it is aimed to determine the opinions of the teachers about the project imam hatip high schools and the qualifications of the school administrators and teachers working in these schools. The research was conducted with the case study method, one of the qualitative research methods. The study group of the research consists of 22 teachers working in 8 imam hatip high schools that implement special programs and projects in the central districts of Konya in the 2020-2021 academic year. While determining the study group, criterion sampling method, one of the purposive sampling methods, was used. According to the findings obtained from the research, the teachers stated that the model applied in special program and project imam hatip high schools is an applicable model that contributes to the education system and that the qualified students in these schools increase the academic success in imam hatip high schools. However, they stated that in order for this education model to be sustainable, it is necessary to make arrangements in the program diversity, curriculum, content and curriculum, and stated that the rapid increase in the number of students and schools will reduce the quality of education in these schools in the future. Teachers think that the current situation may cause problems in the future, stating that some regulations should be made in the legal legislation regarding the school administrator and teacher selection criteria, the use of initiative and delegation of authority by the administrators, and the personal rights of administrators and teachers. The teachers who emphasize the professional experience, management skills, leadership, diligence, communication skills, self-sacrifice and merit in the school administrators who work/will work in the project imam hatip high school think that the administrators who have a sense of belonging and dedication to these schools can be more successful. On the other hand, the teachers who work in imam hatip high schools in the project highlighted the features such as field knowledge, expertise, professional experience, diligence, effective communication with students, social skills and adopting an innovative education approach.

Keywords: Religious Education, Project IHL, Administrator, Teacher.

Structured Abstract

Religious education in Turkey has been a political, political, etc. for the last century due to the positivist character of educational philosophy. has often been the subject of controversy. These discussions, which do not have a theoretical basis in the context of religion-science-education, have led to the ongoing divergence between religious education and educational sciences. Recently, it is seen that the separation created by the perception of seeing religious

education as pure catechism has been questioned, it has started to be discussed on an objective ground, and there have been efforts to restructure, make sense and put it on a theoretical ground. In recent years, imam hatip high schools are expressed by a purely quantitative increase in the number of schools, teachers and students. This increase naturally points to the fact that many gaps regarding the quality of education should be filled, as well as some theoretical, academic, physical and technical problems. Because the application of theoretical ideas in the field requires a more systematic effort. Although some steps have been taken by the General Directorate of Religious Education [DOGM] to solve the problems, it can be said that the quantitative increase experienced is insufficient to prevent problems.

There is a lack of research in the literature on the organizational / institutional structure of project imam hatip high schools, how school administrators and teachers working in these schools should be selected, and what their basic competencies and qualifications are. The main purpose of the research is that there is no similar study in project imam hatip high schools in a special sense and in other high schools where the project program is applied in general. It is thought that this study is also important in terms of being a resource for researchers who are considering doing research on the administrator and teacher qualifications of project schools in the future. Within the scope of the study, it was aimed to determine the basic characteristics of the administrators and teachers working in these educational institutions by focusing on the qualifications of the school administrators and teachers working in the project imam hatip high schools according to the opinions of the teachers.

In this context, answers to the following questions were sought in the study.

1. What are the opinions of the teachers about the school administrators working in the project imam hatip high schools?
2. What are the opinions of the teachers about the teachers working in the project imam hatip high schools?
3. What are the opinions of the teachers about the project imam hatip high schools?

This research was designed according to the case studies method, which is a qualitative research model. The phenomenon that guides the research is the qualifications of administrators and teachers in project imam hatip high schools. Since school administrators and teachers are two fundamental facts that shape the quality of education, the research is designed to cover these two groups. While determining the study group, criterion sampling method, one of the purposive sampling methods, was used. In this context, the criterion is the

school administrators who work in project schools and who are assigned according to the regulations of educational institutions that implement special programs and projects, and the teachers selected by the administrators. Two teachers from eight schools participated in the research in order to provide diversity and to reveal different views and perceptions about the phenomenon of administrators and teachers in project schools. In this study, it was aimed to determine the opinions of 22 teachers working in 8 project imam hatip high schools in the central districts of Konya in the 2020-2021 academic year, about the project imam hatip high schools, and the general and personal characteristics of school administrators and teachers working in these schools. In the data collection phase of the research, a semi-structured interview form developed by the researcher using the interview method was used. While creating the interview form, studies in the literature on administrator and teacher qualifications were examined. Considering the low number of studies on project schools, a form in which open-ended questions were asked was given to a group of five school administrators and 12 teachers with similar characteristics in Konya, and an interview form was created according to the answers obtained. The researcher met face-to-face with school administrators and teachers during the data collection process. Participation in the research was done on a voluntary basis, and the participants were informed about the researched subject before the interview. Interviews with school administrators and teachers were conducted in the participants' own schools or outside the school. With the permission of the participants, the interviews were recorded with a tape recorder, and the opinions of the participants who did not want a voice recording were noted. The researcher avoided restrictive situations that could lead or negatively affect the participants during the interview process.

According to the findings obtained from the research, firstly, it was concluded that the school administrators who will work/work in the project imam hatip high school are the managers who can use their professional experience, leadership and management skills effectively, as well as the level of belonging and dedication to the imam hatip high schools. In addition, general and personal characteristics such as industriousness, effective communication skills and self-sacrifice are emphasized in managers. In the research, the project was considered as a model in the context of the contribution of the imam hatip high schools to the current education system, in which the level of professional experience, hard work, communication and social skills and innovative education understanding are important for the teachers who work/will work in imam hatip high schools. It has been seen that the project is applicable, but there are some concerns about the sustainability of the project imam hatip high schools, besides the selection and determination of school administrators, the deficiencies in legal legislation and personal rights should be corrected, such as the administrators' use of initiative, delegation of authority, and these

uncertainties may create problems in the future. Almost all of the teachers think that the increase in the number of qualified students coming to project imam hatip high schools has a positive effect on academic success. However, it has been concluded that there are concerns that the diversity of the curriculum, the curriculum and the curriculum should be improved, especially the rapid increase in the number of students and schools will reduce the quality of education.

Giriş

Türkiye’de din eğitimi, eğitim felsefesinin pozitivist bir karaktere sahip olması, siyasi, politik vb. nedenlerle son bir asırdır sürekli tartışma konusu olmuştur. Din-bilim-eğitim bağlamında kuramsal bir zemine oturmayan bu tartışmaların bir sonucu olarak zaman içerisinde din eğitimi ile eğitim bilimleri arasında ayrışmaların da artmasına neden olmuştur (Zengin, 2019: 41-42). Bu ayrışma nedenlerinin doğru anlaşılabilmesi için disiplinlerarası yaklaşımın da bir gereği olarak her iki alanın kendini sorgulaması ve birbirini anlamaya çalışmasının gerekliliği ifade edilebilir. Son dönemlerde, din eğitimi alanını, sadece dini bilgilerin öğretimi ya da ilmiyal bilgisi olarak görme algısının oluşturduğu ayrışmanın sorgulandığı, objektif bir zeminde tartışılmaya başlandığı, yeniden bir yapılandırma, anlamlandırma ve kuramsal zemine oturma çabaları olduğunu görmekteyiz (Tosun, 2012). Ülkemizde ulusal ve uluslararası anlamda millî bir eğitim sisteminin, kendine özgü bir karakter oluşturabilmesi adına bu çabalar son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

Geçtiğimiz yüzyılda yaşanan bu ayrışma, siyasi tartışma ve toplumsal gerilimin görünen yüzü, örgün din eğitiminin kurumsal yapısı imam hatip okulları/liseleri üzerinden olmuştur (Öcal, 1999). Türkiye’de özellikle son 20 yıldır siyasi konjonktürdeki değişimin etkisiyle yapılan düzenlemelerle, örgün din eğitim/öğretiminin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve hatta yukarıda kısaca ifade edilen ortak bir anlam bulma çabalarına kapı araladığı söylenebilir (Tosun, 2012: 5). Türk eğitim sistemi ve toplumsal yaşama olan etkilerinin ilerleyen yıllarda görüleceği değişim sürecinde, imam hatip liselerinde öğrenci, öğretmen ve okul sayısında dikkate değer bir artış ve program çeşitliliğine gidildiği görülmektedir. Program çeşitliliği ile örgün eğitim sistemi içerisinde imam hatip liselerini tercih eden öğrenciler mesleki derslerin yanı sıra fen ve sosyal bilimler, yabancı dil, ilahiyat, uluslararası imam hatip lisesi, hafızlık, sanat ve spor alanlarında daha yoğun bir eğitim alarak kendilerini geliştirme imkânı bulmaktadır (DOGM, 2015). Bu durum örgün din eğitiminin yeniden modellendiğini, nitekim uluslararası imam hatip liseleri ile de bu yeni modelin ulusal bir karakterin de ötesinde uluslararası boyutlara kapı aralayan yeni bir paradigma olduğunu akıllara getirebilir (İDE, 2021: 6-7).

Din eğitimi politikalarındaki değişimsel, dönüşümsel sürecin merkezindeki imam hatip liselerinde, okul, öğretmen ve öğrenci sayısında niceliksel bir artış yaşanmaktadır. Bu artışın doğal sonucu olarak kuramsal, kurumsal, akademik, fiziki ve teknik birtakım sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların varlığı/ sayısı eğitimin niteliğini doğrudan etkileyeceğinden, mevcut sorunların çözümüne yönelik sistematik bir çaba ihtiyacı zaruridir. Yaşanan niceliksel artış sonucunda Din Öğretimi Genel Müdürlüğü tarafından sorunların çözümüne yönelik birtakım adımlar atılsa da sorunların önlenmesi ve çözümü konusunda bu adımların yetersiz kaldığı söylenebilir (Altıntaş, 2017). Ayrıca program çeşitliliği kapsamındaki bu dönüşümsel süreçte, imam hatip liselerinin “örgün ve yaygın din eğitimi hizmetlerinin yerine getirilmesi ve din hizmeti verecek görevlilerin yetiştirilmesi, mesleğe ve yükseköğrenime hazırlayan kurum” olarak nitelendirilen misyonu ile proje imam hatip liselerinin kuramsal gelecek perspektiflerinin belirlenmesi ihtiyacı, kurumsal yapının sağlamlaştırılması, yönetici ve öğretmen yeterliklerinin artırılması, içerik, müfredat, eğitim ve öğretim programı tasarımlarının iyileştirilmesi ve zenginleştirilmesine yönelik adımların elzem olduğu düşünülmektedir.

Proje imam hatip liselerini, sadece akademik başarıya odaklanan, tercih edilebilirliği fazla ve kaliteli bir eğitim sunan kurumlar olarak görmenin yanında bir kimliğin inşa edildiği, temelde nasıl bir insan, nasıl bir öğrenci yetiştirmek istiyoruz? sorusuna cevap verebilen eğitim kurumları olarakta görmek gerekiyor. İçinde bulunduğu çağın ve geleceğin becerileriyle donanmış ve bu donanımı tüm insanlığın hayrı için sarf edebilecek bilime sevdalı, kültüre meraklı ve duyarlı, nitelikli ahlaklı bireyler yetiştirilmesinde (MEB, 2018) en büyük görev okul yöneticileri ve öğretmenlere düşmektedir. Proje imam hatip liselerinde görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin özellikleri, yetenekleri, davranış biçimleri, bir kimliğin inşası ve eğitimin niteliğini belirleyecek olan ana unsurlardır. Dolayısıyla bu okullarda görev yapacak/yapan yönetici ve öğretmenlerde birtakım kriterlerin olması gerektiği bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Proje imam hatip liselerinin örgütsel/kurumsal yapısı, bu okullarda görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin nasıl seçilmesi gerektiği ile temel yeterlik ve niteliklerin neler olduğuna ilişkin alanyazında araştırma eksikliği bulunmaktadır. Özeldə proje imam hatip liselerinde genelde ise özel proje uygulayan diğer lise türleri içerisinde benzer bir çalışmanın olmaması araştırmanın yürütülmesindeki temel amaçtır. Bu çalışmanın ilerleyen süreçte proje okulların yönetici ve öğretmen nitelikleri üzerine araştırmacılara kaynak teşkil etmesi açısından da önemli olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla araştırma kapsamında öğretmenlerin proje imam hatip liseleri ile bu okullarda görev yapan okul yöneticisi ve öğretmen niteliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu kapsamda araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1.Öğretmenlerin proje imam hatip liselerinde görev yapan okul yöneticilerinin özelliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?

2.Öğretmenlerin proje imam hatip liselerinde görev yapan öğretmenlerin özelliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?

3.Öğretmenlerin proje imam hatip liseleri hakkındaki görüşleri nelerdir?

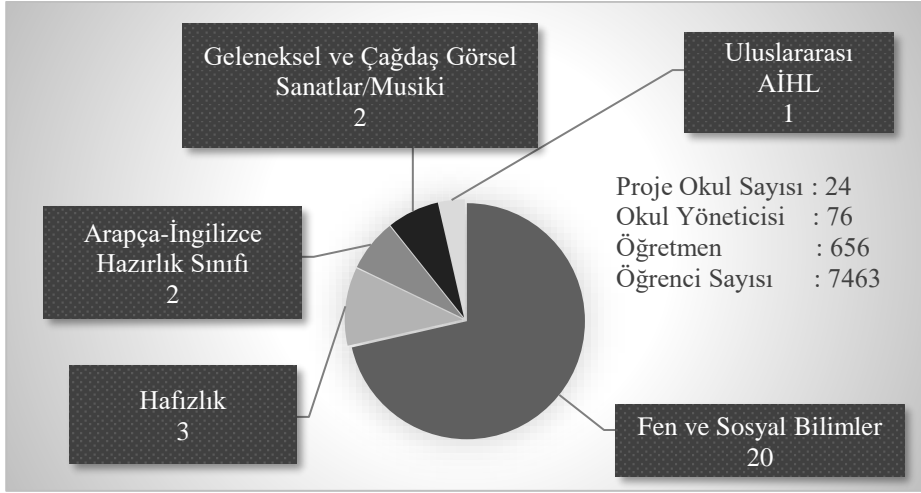
Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel bir araştırma modeli olan durum çalışmalarını yöntemine göre tasarlanmıştır. Durum çalışmalarını, güncel bir olgunun kendi gerçekliği içinde çalışıldığı, olgu ve içinde bulunulan içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı, birden fazla veri kaynağının olduğu durumlardan kullanılan bir araştırma yöntemidir (Büyüköztürk vd., 2020:268). Araştırmaya yön veren olgu proje imam hatip liselerindeki “yönetici ve öğretmen nitelikleri”dir. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin eğitimin niteliğine yön veren temel iki olgu olması nedeniyle araştırma bu iki grubu kapsayacak şekilde tasarlanmıştır.

Çalışma Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın çalışma evreni Konya ilinde DOGM’ne bağlı özel program ve proje uygulayan imam hatip liseleridir. Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden elde edilen verilerine göre il genelinde toplam proje ve özel program uygulayan imam hatip lisesi 24 olup, bu okulların 20’si (%71) fen ve sosyal bilimler, 3’ü hafızlık (%7), 2’si (%7) Arapça-İngilizce hazırlık, 2’si (%7) geleneksel ve çağdaş görsel sanatlar/musiki, 1’i ise (%4) uluslararası imam hatip programını uygulamaktadır. Bu eğitim kurumlarında toplam 76 idareci ve 656 öğretmen görev yapmakta ve 7463 öğrenci öğrenim görmektedir. Bu öğrencilerin 4782’i LGS puanını ile yerleşmiş, 2682 öğrenci ise sınavsız/yerel kontenjan ile kaydolmuşlardır.

Grafik 1 Konya İlindeki Proje İmam Hatip Liseleri ve Program Türleri

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okullar, 2020-2021 öğretim yılında Konya ili merkez ilçelerindeki (Karatay-Selçuklu-Meram) özel program ve proje uygulayan 8 imam hatip lisesidir. Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda ölçüt, proje okullarda görev yapan, özel program ve proje uygulayan eğitim kurumları yönetmeliğine göre görevlendirilen okul yöneticileri ve yöneticiler tarafından seçilen öğretmenlerdir. Araştırmaya çeşitlilik sağlamak, farklı görüşlere ve proje okullardaki yönetici ve öğretmen olgusuna ilişkin algıları açığa çıkarma amacıyla 8 okuldan iki öğretmenin araştırmaya katılması sağlanmıştır. Ayrıca proje okul olgusuna yönelik deneyim ve algıları daha iyi anlamak için bu okullarda görev yapmış ve ayrılmış 6 öğretmenin görüşlerine müracaat edilmiştir. Araştırma için gerekli etik ve araştırma uygulama izinleri¹ alınmış olup, katılımcılara ilişkin betimsel verilere Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo1. Çalışma Grubuna İlişkin Betimsel Veriler

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Erkek	16	72,7
	Kadın	6	27,3
Eğitim durumu	Lisans	17	77,3
	Lisansüstü	5	22,7
Yaş	25-35	2	9,1
	36-45	16	72,7
	46 ve üzeri	4	18,2
Mesleki kıdem	1-5 yıl	2	9,1
	6-10 yıl	6	27,3
	10 yıl ve üzeri	14	63,6

Eğitim kurumundaki görev süresi	1 yıl	8	36,3
	2 yıl	7	31,8
	3 ve zeri	7	31,8
Toplam		22	100

Tablo 1 incelendiğinde çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin 16'sı (%72,7) erkek, 6'sı (%27,3) kadın, 17'si (%77,3) lisans, 5'i (%22,7) lisansüstü mezunu, 2'si (%9,1) 25-35 yaş, 16'sı (%72,7) 36-45, 4' (%18,2) 46 yaş ve üzeridir. Öğretmenlerin 2'si (%9,1) 1-5 yıl, 6'sı (%27,3) 6-10 yıl, 14' (%63,6) 10 yıl ve üzeri mesleki kdeme, 8'i (%36,3) 1 yıl, 7'si (%31,8) 2 yıl, 7'si (%36,3) ise 3 yıl ve üzeri eğitim kurumunda görev yapmaktadır.

Veri Toplama, Analiz ve Geçerlik

Araştırmanın veri toplama aşamasında görüşme yöntemi kullanılarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu oluşturulurken yönetici ve ğretmen nitelikleri üzerine literatürdeki çalışmalar incelenmiştir. Proje okullar üzerine yapılan çalışma sayısı azlığı dikkate alınarak Konya ilinde benzer özelliklere sahip 5 okul yöneticisi ve 12 kişilik bir ğretmen grubuna açık uçlu soruların yöneltilmiş, araştırmanın amacına hizmet ettiği düşünülen sorular bir araya getirilerek taslak bir form oluşturulmuş ve araştırmaya katılmayan 6 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan alınan dönütlerle görüşme formuna son Őekil verilerek kapsam geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmacı veri toplama sürecinde katılımcılarla yüz yüze kendi okullarında ya da okul dışında gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılım gönüllük esasına göre gerçekleştirilmiş, görüşme öncesinde araştırılan konu hakkında bilgi verilmiştir. Katılımcıların izinleri dahilinde görüşmeler kayıt cihazı ile kaydedilmiş, ses kaydı istemeyen katılımcıların görüşleri ise not alınmıştır. Araştırmacı, görüşme sürecinde katılımcıları yönlendirici ya da olumsuz etkileyebilecek kısıtlayıcı durumlardan kaçınmıştır.

Veriler analiz edilirken ilk olarak ses kayıtları deşifre edilmiş ve bir uzman tarafından kontrol edilerek doğruluğu teyit edilmiştir. Veriler arasında bağlantılar kurulabilmesi için alt düzey kodlamalar yapılmıştır. Bu kodlar birleştirilerek alt temalar oluşturulmuş, alt temaların birleştirilmesiyle de temalar belirlenmiştir. Araştırma sürecine yönelik oluşturulan kod kategori ve temalar eğitim bilimleri alanında  uzmanın incelemesine sunulmuştur. Uzmanlar tarafından oluşturulan kod, kategori ve tema başlıklarında benzer başlıklar üzerinde görüş birliği sağlanmıştır. Böylelikle araştırma kapsamında elde edilen verilerin geçerlik ve güvenirliğinin sağlandığı ve araştırma konusu olan olguyu güvenli bir Şekilde ltğ söylenebilir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırma soruları kapsamında elde edilen bulgular öğretmen görüşlerine göre tema ve kategoriler altında sınıflandırılmıştır. Araştırma detaylarının daha net anlaşılabilmesi için katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak bulgular yorumlanmıştır.

Proje İmam Hatip Lisesinde Görev Yapan Okul Yöneticilerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ilk sorusu “proje imam hatip liselerinde görev yapan okul yöneticileri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” şeklindedir. Katılımcıların bu başlık altındaki görüşlerinin, okul yöneticilerinde bulunması gereken genel ölçütler ve kişilik özellikleri şeklinde iki temada yoğunlaştığı görülmüştür. Öğretmenlerin bu temalara ilişkin görüşlerine Tablo 2’ de yer verilmiştir.

Tablo 2. Yönetici Özelliklere İlişkin Görüşler

Ana Tema	Kodlar	f
Genel ölçütler	Deneyim	18
	Liderlik özellikleri	17
	Yönetim becerisi	17
	Aidiyet ve adanmışlık	16
	Etkili iletişim becerisi	15
	Temsil kabiliyeti	13
	Bilgi ve alan uzmanlığı	10
	Sorun çözme odaklı anlayış	7
	Maddi sorunu olmaması	3
Kişilik özellikleri	Çalışkan	19
	Özverili	17
	Hırslı	10
	Rekabetçi	7
	Başarı odaklı	7
	Yeniliğe açıklık	5
	Esneklik	3
Girişimci	1	

Tablo 2 incelendiğinde proje imam hatip liselerinde görev yapacak yöneticilerde bulunması gereken özellikler başlığı altında genel ölçütler ve kişilik özellikleri olmak üzere iki temaya ulaşılmıştır. *Genel ölçütler* teması altında katılımcıların neredeyse tamamı, yöneticilerin deneyimli olmasının temel bir ölçüt olduğu görüşünde birleşmişlerdir. Bunun yanı sıra yöneticilerin liderlik özelliklerine sahip, etkili iletişim kurabilen, yönetim ve etkili iletişim becerilerine sahip olmaları vurgulanan diğer ölçütlerdir. Bununla birlikte öğretmenler okul yöneticilerinin aidiyet ve adanmışlık düzeyleri, temsil kabiliyetleri, bilgi ve alan uzmanlıkları, sorun çözme odaklı bir anlayışa sahip olmaları ve maddi sorunlarının olmaması gibi ölçütleri vurgulamışlardır. *Kişilik özellikleri* teması altında ise okul yöneticilerinin sahip olduğu kişilik

özelliklerinin yöneticilik için belirleyici bir unsur olduğu görüşü oluşmuştur. Bu kapsamda öğretmenler okul yöneticilerinin çalışkan, hırslı, özverili, rekabetçi, başarı odaklı, yeniliğe açık, esnek ve girişimci kişilik özelliklerine sahip olması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu temalar kapsamında bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Proje okul yöneticisinin özellikle tecrübeli olması gerekir. Tabii bunun dışında okulu dışarda temsil eden bir yönetici olarak etkili iletişim becerilerine sahip olması da önemli... Kendini geliştirmeye açık olması, bir duruşunun olması da bir kriter olabilir. Ama bütün okullar için öncelik tecrübedir.” Ö2.

“Eğitim ve öğretim bir süreçtir, eğitimin üç ayağı öğrenci, veli ve öğretmen arasında uyum ve koordinasyon sağlayabilecek özellikleri olmalı...Yöneticilerde liderlik özellikleri ve yönetim becerisi olmalı...Bürokratik işleyişe hâkim olma ve tecrübe son derece önemlidir.” Ö4.

“Bu okullarda görev yapacak idareci öncelikle yönetim becerilerine sahip olmalı, lider olmalı, sorun çözebilmeli, yeri geldiğinde inisiyatif kullanabilmeli, bu anlamda bilgili ve alana hâkim birisi olmalıdır.” Ö5.

“... Okulu ileriye götürme hırslı, çalışkan, özverili, rekabetçi ve başarı odaklı olmalı...” Ö1.

“Öncelikle iletişim becerisi yüksek olmalı, esnek olabilmeli.” Ö19.

Öğretmenlerin proje imam hatip liselerine yönetici seçimine yönelik kriterlere ilişkin görüşlerine Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 3. Yönetici Seçim Kriterlerine İlişkin Görüşler

Tema	Kodlar	f
Yönetim ve alana yönelik uzmanlık	Liyakat sahibi	15
	Deneyimli	13
	Liderlik becerilerine sahip	9
	Vizyon sahibi	9
	Maddi kaynakları yönetebilme becerisi	8
	Takım ruhu oluşturabilme	7
	Çözüm odaklı düşünen	6
	İnisiyatif alabilen	6
Kişisel özellikler	Aidiyet ve samimiyet duygusuna sahip	11
	Etkili iletişim becerilerine sahip	10
	Adaletli ve hoşgörülü olma	9
	Dinamik ve enerjik olma	6
	Empati becerisine sahip	4

	Esnek olabilen	3
	Öğrenci odaklı	17
	Yenilikçi öğretim yaklaşımına sahip	10
Eğitim, öğretim ve öğrenci odaklılık	STK, öğrenci, öğretmen,veli ile işbirliği	8
	İşbirlikçi	8
	Kurumsal iletişime önem veren	5
	Teknolojinin farkında	2

Tablo 3 incelendiğinde proje imam hatip liselerinde yönetici seçim kriterlerine ilişkin üç temaya ulaşılmıştır. *Yönetim ve alana yönelik uzmanlık* teması altında katılımcıların büyük bir kısmı liyakat kavramına vurgu yapmışlardır. Ayrıca yöneticilerin seçiminde deneyimin yanı sıra liderlik becerilerine sahip olmaları, vizyon sahibi, maddi kaynakları yönetebilen, sorunların çözümünde etkin rol oynayan ve yeri geldiğinde inisiyatif alabilmeyi temel kriter olarak görmektedirler. Yönetici seçim kriterlerinde bir diğer tema ise *kişisel özelliklerdir*. Bu temaya göre yöneticilerin eğitim kurumu içerisinde kurum çalışanlarına yönelik sergiledikleri iletişim becerilerinin vurgulandığı görülmektedir. Bununla birlikte yöneticilerin aidiyet duygusuna sahip olma, hoşgörülü, adaletli, empati becerisine sahip, esnek, dinamik ve enerjik bir yapıya sahip olmaları gerektiği diğer kriterler arasında görülmektedir. Yöneticilerin seçim kriterlerinde bir diğer tema ise *eğitim, öğretim hizmetleri ve öğrenci odaklılık*tır. Bu tema altında yöneticilerin öğrenci odaklı çalışmalar yapması gerektiği, işbirlikçi ve yenilikçi bir yaklaşıma sahip kurumsal iletişime önem veren eğitim kurumundaki öğrenci, öğretmen, veli ve STK ve diğer paydaşlarla ilişki kurabilmelerini bir diğer kriter olarak görmektedirler. Bu bulgu kapsamında bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Okul müdürlerinin kesinlikle liyakat sahibi olması gerekli... İmam hatip liselerine karşı aidiyet duygusu beslemeli ve kendisini adayabilmeli.” Ö16.

“Yeniliğe açık olan, başarıya odaklanabilen, sadece belirli branşlardan değil de her branştan seçilebilmesi, sadece belirli branşlarla sınırlı kalmaması gerek, sonuçta aynı geminin içerisindeyiz.” Ö20.

“Sadece müdür olmak ya da proje okulunda yönetici olmak isteği varsa veya farklı referanslara sahip ise kolay bir şekilde müdür olabiliyor. Ama liyakat bu açıdan son derece önemli.” Ö2.

“Öğretmeni destekleyecek nitelikte, sıcakkanlı davranan, öğretmenin arkasında duran, girişimci ve iletişim yönü güçlü olan birisi benim kriterlerim olurdu.” Ö14.

Proje İmam Hatip Lisesinde Görev Yapan Öğretmenlere İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci sorusu “Proje imam hatip liselerinde görev yapan öğretmenler hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” şeklindedir. Katılımcıların bu başlık altındaki görüşlerinin, öğretmenlerde bulunması gereken genel özellik ve nitelikler, öğretmen seçim kriterleri, proje imam hatip lisesinde görev yapmanın avantaj ve dezavantajları şeklinde üç temada yoğunlaştığı görülmüştür. Öğretmenlerin proje imam hatip liselerinde görev yapan/yapacak öğretmenlerde bulunması gereken genel özellik ve niteliklere ilişkin görüşlerine Tablo 4’ te yer verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen Özelliklerine İlişkin Görüşler

Ana Tema	Kodlar	f
Alana yönelik uzmanlık	Mesleki tecrübe	20
	Alan bilgisi	17
	Çalışkanlık	14
	Teknoloji kullanımı	10
	Sertifika, kurs, dil vb.yetkinlik	6
Fiziki ve kişilik özellikleri	İletişim becerisi	13
	Sosyal beceriler	10
	Yenilikçi yaklaşım	10
	Dış görünüm	9
	Araştırmacı olmak	5
Eğitim/öğretim becerisi	Özgüven	2
	Sınıf yönetimi	19
	Pedagojik yaklaşım	12
	Zaman yönetimi	4

Tablo 4. incelendiğinde *alana yönelik uzmanlık* teması altında öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu proje imam hatip liselerinde görev yapan öğretmenler için mesleki tecrübe, alan bilgisi ve çalışkanlığın önemli bir bileşen olduğu görüşündedir. Bu kapsamda okul yönetimi tarafından mesleki tecrübe, mesleki alana yönelik sertifika ve kurslara katılım, dil yetkinliği ve teknoloji kullanımı gibi özelliklerin dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadırlar. *Fiziki ve kişilik özellikleri* teması altında öğretmenlerin sahip olduğu iletişim ve sosyal becerilerin önemli bir ölçüt olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, yenilikçi bir eğitim anlayışı, araştırmacı bir yapıya sahip olma, çalışkanlık ve özgüven gibi özelliklere dikkat çekmişlerdir. *Eğitim /öğretim becerisi* teması altında ise katılımcılar öğretimin yanı sıra sınıf yönetimi, pedagoji bilgisi ve zaman yönetimine vurgu yapmışlardır. Bu kapsamda bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Okul yönetimi, proje okullarda görev yapacak öğretmenleri belirlerken, öğretmenin öncelikle kendi alanına dair izlenim, yaklaşım ve alana hâkimiyetine dair fikirlerini almalıdır.” Ö3.

“Lisans eğitimi esnasında ve öğretmenlik mesleğine başladıktan sonra mesleğe dair edindiğim yetkinlikler, katılmış olduğum sertifika programları, kısa ya da uzun süreli kurslar mesleki alanıma katkı sağlaması açısından son derece önemliydi. Ben hayatım boyunca sürekli olarak kendimi geliştirebileceğimi düşündüğüm aktivite ve kurslara katıldım.” Ö6.

“Ben proje okulda görev yapmanın en önemli etkenlerinden birisinin mesleğe ilişkin alan bilgisi ve tecrübe olduğunu düşünüyorum. Ayrıca öğretmenin araştırmacı yapısı, yeniliklere açık olması, öğrencilerle iletişim becerisine sahip olmasının önemli bir etken olduğunu düşünüyorum.” Ö12.

“Bence öğretmenin iletişim dili önemli ...” Ö1.

“Proje okulda görev yapabilmeniz için sabırlı, enerjik, güler yüzlü, düzenli ve uyumlu olmanız önemli bir faktör ...” Ö8.

Öğretmenlerin proje imam hatip liselerine öğretmen seçimine yönelik kriterlere ilişkin görüşlerine Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmen Seçim Kriterlerine İlişkin Görüşler

Ana Tema	Kodlar	f
Öğretmen Seçim Kriterleri	Deneyimli olma	20
	Kuruma aidiyet duygusu	19
	Milli, manevi değerlere bağlılık	18
	Ekip çalışmasına yatkınlık	15
	Sosyal uyum, dinamik ve enerjik olma	13
	Referanslar	8
	Değişime ve öğrenmeye açıklık	6
	İletişim becerisi	5
	Proje üretme	5
Fiziki Görünüm	3	

Tablo 5 incelendiğinde proje imam hatip liselerine *öğretmen seçim kriterleri* teması altında öğretmenler öncelikle deneyimli, değişime ve öğrenmeye açık, alan bilgisi, kuruma aidiyet duygusu, iletişim becerisi, çalışkanlık, ekip çalışmasına yatkınlık, sosyal uyum, dinamiklik, milli ve manevi değerlere bağlılık, proje üretme ve fiziki görünümüne vurgu yapmışlardır. Okul yöneticilerinin genel itibarıyla deneyimli öğretmenlerle çalışmak istediklerini, bu sebeple okullarındaki öğretmenlerin özellikle deneyimli olmalarının önemli bir olgu olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte proje okullarda değişime ve öğrenmeye açık, alan bilgisi güçlü, kuruma aidiyet

duygusuyla bağı, iletişim becerisi yüksek öğretmenlerin birinci derece tercih edildiğini vurgulamışlardır. Bu bulgu kapsamında bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Bu okullarda görev yapacak öğretmenlerin alanına hâkim, kendini geliştirme odaklı öğretmenler olmalı ...” Ö1.

“Benim görev yaptığım okulda gördüğüm önemli kriter mesleki tecrübe, bunun dışında ekip arkadaşlığı, zümre uyumu, referansları ve öğrenci, öğretmen ve velilere yönelik sergileyeceği iletişim becerisi önemli bir kriterdir.” Ö12.

“Genç, dinamik ve tecrübesi olan öğretmenler ile çalışma tercih ediliyor... Kuruma aidiyeti olması da önemli bence.” Ö8.

“Alanında uzman, okul içerisinde kurum kültürünü yaşatacak, çalışmayı seven, üretken bir öğretmen kadrosu oluşturmak son derece önemli...” Ö22.

Öğretmenlerin proje imam hatip liselerinde görev yapmanın avantaj ve dezavantajlarına ilişkin görüşlerine Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. Avantaj ve Dezavantajlara İlişkin Görüşler

Tema	Kodlar	f
Avantajları	Motivasyon	9
	Kendini yenileme imkânı	7
	Mesleki gelişim	6
	Mesleki tatmin	5
	Eğitilmiş veli yapısı	5
	Olumlu okul ortamı	4
	Materyal vb. destek	2
Dezavantajları	Çalışma temposu	15
	Performans	15
	Yüksek beklenti	13
	Özlük hakları, güvence	12
	Ekstra işler	10
	Öngörülemeyen işler	8
	Kendine ve aileye zaman ayırma geliştirme çabası	8

Tablo 6’da proje okullarda görev yapmanın avantaj ve dezavantajlarına yönelik öğretmen görüşleri ele alınmıştır. Öğretmenler bu tema altında motivasyon, mesleki tatmin, kendini yenileme imkânı, mesleki gelişim imkânı, olumlu okul iklimi, veli yapısı ve fiziki imkanların bu okullarda görev yapmanın diğer okullara göre daha avantajlı olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Buna karşın proje okullarda görev yapmanın dezavantajları başlığı altında çalışma temposunun fazla olduğu, performans ve yüksek

beklenti, özlük hakları, ekstra ve öngörülemeyen işlerin kendilerine ve ailelerine zaman ayırma gibi hususlarda dezavantajlı olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu bulguya yönelik bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Bu okulda görev yaparken diğer okullara göre daha fazla iş yükümüz olabiliyor ama bir öğretmen olarak mesleki motivasyonumun yüksek olduğunu söyleyebilirim.” Ö10.

“En büyük avantajımız sürekli kendinizi yenilemek zorundasınız, bu da mesleki gelişim için bize büyük bir fırsat sunuyor.” Ö5.

“Bana göre en avantajlı olduğum konu bilgiye ulaşmayı seven öğrencilerle aynı ortamda bulunmaktır. Diğer okullara göre daha az sorun yaşıyorum, eğitimi aile yapısı son derece önemli... veliye rahatlıkla ulaşabiliyoruz.” Ö12.

“Öğretmenlik mesleğine yönelik tatmin duygumun bu okulda yaşamış olma en büyük avantajım” Ö14.

“Proje okul öğretmeninden diğer liselere göre beklenti daha yüksek oluyor. Bu durum da çalışma temposunu belirliyor. En büyük dezavantajı aileme ve kendime ayırdığım zaman konusundadır diyebilirim.” Ö10.

“En büyük dezavantajlardan birisi aileme zaman ayıramıyorum” Ö9.

“Lisansüstü eğitim yapma hayalim vardı fakat yoğunluktan dolayı vakit ayıramıyorum.... ayrıca özlük hakları gibi konularda iyileştirmeler yapılmalı bence.” Ö6.

Öğretmenlerin Proje İmam Hatip Liselerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü sorusu “Proje imam hatip liseleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” şeklindedir. Katılımcıların bu başlık altındaki görüşlerinin, proje imam hatip liselerinin eğitim sistemindeki yeri, program ve müfredat yapısı ve diğer konular şeklinde üç ana temada olduğu görülmüştür. Bu kapsamda öğretmenlerin proje imam hatip liselerine ilişkin görüşlerine Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7. Özel Program ve Proje İmam Hatip Liselerine İlişkin Görüşler

Ana Tema	Kodlar	f
Eğitim sistemindeki yeri	Proje okul algısı	17
	Yeni bir model	15
	Nitelikli eğitim	13
	Sürdürülebilir olması	8
	Belirsizlik	5
	İnisiyatif/yetki devri	3
	Nitelikli öğrenci	19

Program ve müfredat yapısı	Akademik başarı	17
	Öğretim programı	15
	Müfredat yapısı	14
	Program çeşitliliği	13
Diğer konular	Kaygı	16
	Niteliğin düşmesi	9
	Okul sayısının artması	9
	Mevzuat eksikliği	8
	Yasal düzenleme	7
	Özlük hakları	6

Tablo 7’de öğretmenlerin proje imam hatip liselerine yönelik görüşlerine yer verilmiştir. Öğretmenler proje imam hatip liselerinin *eğitim sistemi içerisindeki yeri* teması altında mevcut eğitim sistemine katkı sunması, bir model olarak uygulanabilir olduğu ve sürdürülebilir bir yapının oluşturulmasının gerekli olduğunu vurgulamışlardır. Bazı katılımcılar, okul yöneticilerinin inisiyatif kullanma ve yetki devri konusunda yaşanan birtakım belirsizliklerin uygulamada problem yaratabileceğini ön plana çıkardıkları görülmüştür. *Program ve müfredat yapısı* teması altında öğretmenlerin neredeyse tamamı proje imam hatip liselerinde gelen nitelikli öğrenci sayısındaki artışın kayda değer oranda arttığı bu durumun akademik başarıyı olumlu anlamda etkilediğini vurgularken, bazı öğretmenler de öğretim program ve müfredat yapısının şekillendirilme ihtiyacı olduğunu vurgulamışlardır. Öğretmenler *diğer konular* teması altında ise öğrenci ve okul sayısındaki hızlı artışın eğitimin kalitesini düşüreceği, yasal mevzuat ve özlük hakları konusunda eksiklikler olduğu ve düzeltilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu bulgular kapsamında bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Program çeşitliliği, öğrencinin akademik başarısı ve öğretmenin mesleki ve kişisel gelişimine katkı sağlaması bakımından proje okulların eğitim sistemine olumlu katkıları olacağına inanıyorum.” Ö9.

“Çok bir fark yaratacağına inanmıyorum. Şahsım adına, çünkü uzun yıllar meslek liselerinde çalıştığımndan bataklıkta gülün yetiştirilebileceğine inanmıyorum. Her türlü okulda özverili bir şekilde çalıştığıma inanan bir öğretmenim, belirli bir süre sonra sistemden kaynaklanan nedenlerden dolayı sıradanlaşacak, proje okullar belirli bir süre sonra sıradan okullar haline gelecek, o nedenle fark yaratacağına inanmıyorum.” Ö17.

“Gerçekten doğru bir ekiple öğrenci odaklı, samimiyetle çalışılırsa ciddi fark yaratacağına inanıyorum... eş dost ya da tanıdıkla

yürütülecek bir sistemin kendine de hayrı yoktur. Tabi proje okul olunca sabahtan akşama proje peşinde koşmamak gerekiyor” Ö3.

“Okul idarecileri liyakate göre seçildiği sürece yetki devri verilmesinde bir sakınca olduğunu düşünmüyorum. Aksine okulun yapısını bildiği için mantıklı olanı da yetkinin idarecilerde olmasıdır.” Ö14.

“Elbette doğru bir karar ama bu iş yapılırken liyakat, adanmışlık ve diğer ilkeler göz önünde bulundurulmalı. Bu benim dostum, şunun merkeze gelebilmesi buna bağlı şekilde liyakatsiz, torpili tanıdığı olanlar buralara seçilirse gemiyi batırırlar.” Ö20.

“Bana kalırsa proje okullarının sayısı bu kadar fazla olmamalı, örneğin fen liseleri her ilde bir ya da ikidir ve farkları tartışmasızdır. Ama gelinen an itibariyle önceden illerde olan uygulamaların ilçelere de uzandığı görülmekte. Proje okul olmak bir nevi yarış malzemesi gibi bir durum oldu. Bir zamanlar fen ve Anadolu liseleri ne kadar da önemliydi. Öğrenci oraya girmek için çabalardı. Ancak şimdi sayılar artıkça öğrenci kalitesi de düşüyor. Sonra beklenti artıyor. Bunun baskısını da en fazla öğretmen yaşıyor idare yaşıyor.” Ö7.

“Hafızlık proje İHL’lerde öğrenci seçiminde hafızlık kriteri ön plana çıkarılıyor, akademik başarı arka planda kaldığından istenen başarının yakalanabilmesi pek olası değildir.” Ö5.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada 2020-2021 eğitim öğretim yılında Konya ili merkez ilçelerindeki 8 proje imam hatip lisesinde görev yapan 22 öğretmenin proje imam hatip liseleri hakkındaki görüşleri ile bu okullarda görev yapan okul yöneticileri ile öğretmen özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Alanyazında doğrudan proje imam hatip liselerinde görev yapan okul yöneticisi ve öğretmen niteliklerine odaklanan çalışmaya rastlanılmamıştır. Dolayısıyla araştırma kapsamında elde edilen bulgular okul yöneticileri ve öğretmen niteliklerine odaklanan alanyazındaki araştırmaların yanı sıra proje imam hatip liseleri/imam hatip liseleri yönetici ve öğretmenleri hakkında yapılan araştırmaların ilgili bölümlerinden faydalanılmak suretiyle bu bölümde tartışılmıştır.

Araştırmada öğretmen görüşlerine göre ilk olarak, proje imam hatip lisesinde görev yapacak/yapan okul yöneticilerinin mesleki deneyim, liderlik ve yönetim becerilerini etkili bir şekilde kullanabilen yöneticiler olmasının yanı sıra imam hatip liselerine karşı aidiyet ve adanmışlık düzeylerinin temel belirleyici unsurlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yöneticilerde

çalışkanlık, etkili iletişim becerileri ile özverili olma gibi genel ve kişisel özelliklere vurgu yapılmaktadır. Genel olarak okul yöneticilerinde belirli bir alana yönelik özellik ve ölçütleri teorik ve kuramsal bir yapıya bağlamak zor olsa da literatürde deneyimin yanı sıra, liderlik (Ağaoğlu vd., 2022; Gültekin ve Çubukçu, 2002; Karadağ, 2011), iletişim becerisi (Aksüt, 1997), değerlere bağlılık (Bursalıoğlu, 2015; şahin, 2000) gibi özelliklerin alanyazında yapılan çalışmalarda da vurgulandığı görölmektedir. Ayrıca örgütsel yapıda insan ilişkilerini merkeze alan modern liderlik yaklaşımları kapsamında proje okullarda görev yapan yöneticilerin dönüşümcü bir lider olmaları arzu edilen bir durumdur. Bu noktada vurgulanan yönetici özellikleri ile araştırma sonuçlarının benzerlik gösterdiği ifade edilebilir.

Araştırma kapsamında öğretmenlerin proje imam hatip liselerine yönetici seçim kriterlerine ilişkin *liyakat* kavramına vurgu yaptıkları görölmüştür. Bu durum proje okullara yönetici seçim kriterleriyle ilgili birtakım problemlerin olduğu şeklinde yorumlanabilir. Zira katılımcılara yöneltilen “okul yönetimi ile yaşanılan çatışma alanları ve sorunlar nelerdir?” sorusuna bazı katılımcıların (Ö3, Ö6, Ö8, Ö13, Ö14, Ö17, Ö20, Ö22) cevap vermedikleri, Ö2 numaralı katılımcının ise “*Bu konu hakkında konuşmak istemiyorum*” şeklinde yanıt verdiği görölmüştür. Aynı araştırma evreninde imam hatip liseleri üzerine Kalkan (2020) tarafından yapılan bir araştırmada imam hatip liselerindeki okul yöneticilerinin dönüşümcü ve sürdürümcü liderlik sergileme düzeylerinin birbirine yakın düzeyde olduğu görölmektedir. Dönüşümcü liderlerin değişim ve yeniliklere daha açık, sürdürümcü liderlerin ise daha çok kuralcı ve otokratik olduğu düşünöldüğünde öğretmenlerin çatışma alanları ve sorunlar hakkında konuşmak istememelerinin okul yöneticilerinin sürdürümcü liderlik davranışları sergilemesiyle ilgili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada, proje imam hatip liselerinde görev yapan/yapacak olan öğretmenlerde alana yönelik uzmanlık, mesleki tecrübe, çalışkanlık, iletişim ve sosyal beceriler ile yenilikçi eğitim anlayışına sahip olma düzeyinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında öğretmenlerin genel kültür, konu, alan ve öğretmenlik meslek bilgisini içeren mesleki niteliklerin yanı sıra hoşgörölü, sabırlı, anlayışlı, esnek, sevecen ve mizah anlayışına sahip, başarıya odaklanan, yüksek başarı beklentisine sahip, öğrenciyi güdüleyebilen, cesaret veren ve destekleyen özelliklere sahip olması gerektiği vurgulanmaktadır (Erden, 2001). Öğretmen niteliklerinin kişisel ve mesleki nitelikler olmak üzere iki başlık altında ele alındığı görölmektedir. Öğretmenlerin mesleki bilgilerinin yanı sıra mesleğini doğrudan ve dolaylı etkileyen bazı kişilik özelliklerine de sahip olması gerekmektedir. Zira öğretmenin sahip olduğu kişilik özellikleri öğrencilerin okul, sınıf ve derslere yönelik tutum ve davranışlarını etkileyen en önemli unsurdur (Gültekin, 2020). Ayrıca öğretmenlerin mesleğe yönelik

isteklilikleri, öğrenciye karşı sıcak davranış sergilemeleri gerektiği, öğrenmeyi teşvik eden ve destekleyen niteliklere sahip olması gerektiği (Cruickshank vd.,1999), öğrencilere karşı açık görüşlü, onların beklenti ve gereksinimlerini dikkate alma, yeni öğretim anlayışı ile gelişme ve yeniliklere açık olmaları da beklenmektedir (Çelikten, 2005). Etkili okul bağlamında öğretmen niteliklerinin okul programı başta olmak üzere okul ve sınıf içerisindeki öğrenme başarısını etkileyen temel belirleyicilerden olduğu vurgulanmaktadır (Stubblefield, 1996; Şişman, 2013). Etkili okul bağlamında proje imam hatip liseleri bir okul modeli düşünüldüğünde bu okullardaki yönetici ve öğretmen özelliklerinin, öğrencilerin akademik başarısının yüksek düzeyde olmasının ön koşulu olarak görmek gerekir.

Araştırma kapsamında proje imam hatip liselerinin mevcut eğitim sistemine katkı sunan ve uygulanabilir bir model olduğu yönündedir. Bu bulgu Karaman (2021) ve Altıntaş (2017) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Ancak proje imam hatip liselerinin sürdürülebilirliği konusunda birtakım kaygılar olduğu ayrıca okul yöneticilerinin seçimi ve belirlenmesinin yanı sıra yöneticilerin inisiyatif kullanma, yetki devri gibi konularla birlikte yasal mevzuat ve özlük hakları konusunda eksikliklerin düzeltilmesi gerektiği, bu belirsizliklerin ileride problem oluşturabileceği gözardı edilmemelidir.

Öğretmenlerin neredeyse tamamına yakını proje imam hatip liselerine gelen nitelikli öğrenci sayısındaki artışın akademik başarıyı olumlu etkilediğini düşünmektedirler. Fakat, program çeşitliliği, öğretim programı ve müfredatın iyileştirilmesi gerektiği özellikle öğrenci ve okul sayısındaki hızlı artışın eğitimin kalitesini düşüreceği yönünde endişeleri olduğu da görülmektedir. Araştırma kapsamında ulaşılan bu bulgu, proje imam hatip liseleri açılırken planlama konusundaki eksiklikler (Altıntaş,2017) ile imam hatip liselerinin eğitimi sistemi içerisindeki yeri ve eğitiminin niteliği konusundaki kaygıları (Kara, 2019) dile getirmesi bağlamında benzeşmektedir.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara aşağıda maddeler halinde yer verilmiştir:

- Özel program ve proje imam hatip liseleri, mevcut eğitim sistemine katkı sağlayan ve uygulanabilir bir modeldir.
- Özel program ve proje imam hatip liselerine gelen nitelikli öğrenciler akademik başarıyı olumlu etkilemektedir.
- Özel program ve proje imam hatip liselerinde görev yapan/yapacak okul yöneticilerinin yönetim becerisi, mesleki deneyim, liderlik ve iletişim becerilerine sahip olması önemlidir.

- Bu okullarda görev yapan/yapacak okul yöneticileri, imam hatip liselerine karşı aidiyet bilincine sahip, kendini okula adayabilen, çalışkan, özverili, kişiler olmalıdır.

- Proje imam hatip liselerine yönetici seçiminde liyakata önem verilmelidir.

- Özel program ve proje imam hatip liselerinde görev yapan/yapacak olan öğretmenlerin alan uzmanlığı, mesleki tecrübesi olmalıdır. Ayrıca öğretmenlerin yenilikçi eğitim anlayışını benimsemeleri, çalışkan olmaları, öğrencilerle iyi iletişim kurabilmeleri ve sosyal becerilere sahip olmaları gerekmektedir.

- Özel program ve proje imam hatip liselerinin sürdürülebilirliği konusunda öğretmenlerin birtakım kaygıları vardır.

- Bu okullara okul yöneticisi ve öğretmen seçimi kriterleri ile yöneticilerin inisiyatif kullanma, yetki devri ve özlük hakları gibi konularla yasal mevzuatta düzenleme yapılması gerekmektedir.

- Özel program ve proje imam hatip liselerinde, program çeşitliliği, öğretim programı ve müfredatın iyileştirilmesi gerekmektedir.

- Öğretmenlerin öğrenci ve okul sayısındaki hızlı artış neticesinde eğitim kalitesinin düşeceği yönünde endişeleri vardır.

Çalışma kapsamında uygulayıcı ve araştırmacılara şu önerilerde bulunulmuştur.

- Proje imam hatip liselerinde görev yapan/yapacak olan okul yöneticilerine atama öncesi süreçte verilecek bir eğitim/sınav sonrası başarı olan ve liyakat sahibi kişilerin atamalarının yapılması, halen görev yapan okul yöneticilerinin özellikle yönetim, liderlik becerileri, iletişim becerileri vb. konularda hizmetiçi eğitim almalarının faydalı olacağı önerilmektedir.

- Proje imam hatip liselerinde görev yapan/yapacak olan okul yöneticileri ve öğretmenlere bu okulların gelecek perspektifinin anlatılarak, bu perspektifin oluşturulmasında yönetici ve öğretmen katkısını vurgulayan seminer ve etkinlikler yapılması önerilmektedir.

- Araştırmacılara yönelik, özel program ve proje imam hatip liseleri ile Anadolu imam hatip liselerinin, okul etkililiği, yöneticilerin liderlik davranışları, okul iklimi ile akademik başarı arasındaki ilişkinin

belirlenmesi ve karşılaştırılmasına yönelik araştırmaların faydalı olacağı düşünölmektedir.

Araştırma sınırlılıkları,

Bu araştırmanın örneklemini Konya il merkezindeki özel program ve proje imam hatip liseleridir. Araştırma evreninde yer alan Konya genelindeki ilçelerdeki okulları kapsayan bir araştırmada daha farklı bulguların çıkma olasılığı bakımından bir sınırlılık oluşturmaktadır. Dahası elde edilen sonuçların İstanbul, Ankara, İzmir gibi diğer büyükşehirler ile farklı coğrafi bölgelerdeki illerde elde edilebilecek sonuçların da farklılaşması muhtemeldir.

Kaynakça

- Ağaoğlu, E., Altunkurt, Y., Yılmaz, K. ve Karaöse, T. (2012). Okul yöneticilerinin yeterliklerine ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri (Kütahya ili). *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 159-175. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/715/371>
- Aksüt, M. (1997). *Eğitim yöneticisinin yeterlikleri: Özel eğitim okulu müdürlerinin yeterliklerine ilişkin bir araştırma* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Altıntaş, M.E. (2017). Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı Olan Proje İmam Hatip Liselerinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri-Nitel Bir Araştırma-İçinde *Geleceğin İnşasında İmam Hatip Okulları*. ed. İlhan Erdem vd. II/47-63. Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınları.
- Bursalıoğlu, Z. (2015). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış* (19. bs.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, ř., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, ř., ve Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (29 bs.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cruickshank, D. L., Bainer, D. L. ve Metcalf, K. K. (1999). *The act of teaching*. Boston: McGraw-Hill.
- Çelikten, M.(2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/19 207-237. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbilder/issue/25118/265225>
- DOGM.(2015). *Anadolu İmam Hatip Liselerinde Program Çeşitliliği*.http://dogm.meb.gov.tr/pdf/AIHL_Program_Cesitliliği.pdf
- Erden, M.(2001). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- İslam Düşünce Enstitüsü(İDE).(2021). *Din eğitiminde yeniden yapılanma: İnsan anlam arayışına rehberlik*. Erişim adresi: <https://ide.org.tr/TR/detail/idekitap>

- Gültekin, M.(2020). Değişen toplumda eğitim ve öğretmen nitelikleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International* 10/1, 654-700. <https://doi.org/10.18039/ajesi.682130>
- Kalkan, Ü. (2020). İmam hatip liselerinde liderlik, okul kültürü ve kurumsal imaj algısı. *Turkish Studies - Religion*, 15(3), 347-360. <http://dx.doi.org/10.47091/TurkishStudies.41795>
- Kara, İ.(2019). *Cumhuriyet Türkiye'si'nde bir mesele olarak İslam*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Karadağ, E. (2011). Okul müdürlerinin niteliklerine ilişkin olarak öğretmenlerin oluşturdukları bilişsel kurgular: Fenomonolojik bir çözümleme. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 25-40. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/246/236>
- Karaman, D.(2021). Yöneticilerine göre anadolu imam hatip liselerindeki program çeşitliliği ve proje okul uygulamasının değerlendirilmesi. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi (11)*11-37. <https://doi.org/10.53112/tudear.869069>
- MEB. “Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu”. Kurumsal. 2023vizyonu.meb.gov.tr. 2018. https://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf
- Öcal, M.(1999). Kuruluşundan günümüze imam-hatip liseleri. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 6, 201-254. <http://ktp.isam.org.tr/pdficn/030803ic.pdf>
- Stubblefield S. D. (1996) *Effective teachers in an effective school: A case study* (Doktora tezi). UNT Digital Library. University of North Texas. University of North Texas. (Erişim 21 Nisan 2022). <https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc278219/>
- Şahin, A. E. (2000). İlköğretim yöneticilerinin yeterlilikleri. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 22, 243-260. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuvey/issue/10374/126961>
- Şişman, M. (2013). *Eğitimde mükemmellik arayışı (Etkili Okullar)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tosun, C.(2012). *Din eğitimi bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Zengin, M.(2019). Modern Türkiye’de Din ve Eğitim Politikaları Ekseninde İmam Hatip Okulları Üzerine Bir Analiz.İçinde *Geleceğin İnşasında İmam Hatip Okulları*. ed. İlhan Erdem vd. I/41-55. Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınları.

¹ Yakınoğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun, 05.07.2021 tarih ve YDÜ/EB/2021/707 sayılı kararı; Konya Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 01.11.2021 tarih ve E-83688308-605.99-35897196 yazısı.